യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധമ്)/സർഗം 32

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യദാ ചിതിഃ പ്രസരതി തദാഹംതാജഗദ്ഭ്രമഃ .
അസദേവാഭ്യുദേതീവ സ്പന്ദാദപി ച വായുതാ .. 1
ഉദിതോഽപി ന ഖേദായ ബ്രഹ്മരൂപത്വവേദനാത് .
പരമായ ത്വനർഥായ ജഗച്ഛബ്ദാർഥഭാവനാത് .. 2
രൂപാനുഭവമാദത്തേ ചക്ഷുഃപ്രസരണാദ്യഥാ .
ചിതിഃ പ്രസരണാത്തദ്വജ്ജഗദ്വിഭ്രമമാസ്ഥിതാ .. 3
യാസൗ പ്രസരതി വ്യർഥം ചേത്യാഭാവാന്ന സാ സതീ .
അസത്കഥം പ്രസരതി വന്ധ്യാപുത്രഃ ക്വ നൃത്യതി .. 4
അയം ത്വനുഭവാദേവ മുധൈവാനുഭവൻസ്ഥിതഃ .
അസദേവാനനുഭവൻസ്വയമർഭകയക്ഷവത് .. 5
അഹംഭാവോഽപി ദുഃഖാർഥമഹമിത്യേവ വേദനാത് .
അവേദനാന്നാഹമതഃ സ്വായത്തേ ബന്ധമുക്തതേ .. 6
തദ്ധ്യാനം സ സമാധിർവാ യദവേദനമാസിതമ് .
അജഡാനാം ജഡമിവ സമം ശാന്തമനാമയമ് .. 7
ദ്വൈതാദ്വൈതസമുദ്ഭേദൈർവാക്യസംദർഭവിഭ്രമൈഃ .
മാ വിഷീദത ദുഃഖായ വിബുധാ അബുധാ ഇവ .. 8
അസദാശ്രയതേ ദുഃഖം സ്വപ്നവദ്ധനവാസനഃ .
രൂപാലോകമനസ്കാരാൻസംകല്പരചിതാനിവ .. 9
ദുഃഖം സദേവ നാശ്നാതി സുപ്തവത്തനുവാസനഃ .
രൂപാലോകമനസ്കാരാൻസംകല്പരഹിതാനിവ .. 10
അത്യന്തതനുതാമേത്യ വാസനൈവൈതി മുക്തതാമ് .
ദേശകാലക്രിയായോഗാത്പദാർഥേ ഭാവനാമിവ .. 11
അത്യന്തതനുതാം യാതാ വാസനൈവൈതി മുക്തതാമ് .
പരാണുപരിണാമേന ഖതാം ഖ്യേഭ്രാദികാ യഥാ .. 12
അഹംഭാവനയാ ബോധേ വാസനാ ഘനതാനവാ .
വിപശ്ചിത്സംഗമാഭ്യാസാത്പാണ്ഡിത്യമിവ മൂഢതാ .. 13
നാഹമസ്തീഹ മദ്യുക്ത്യാ നിശ്ചയോഽന്തഃ ശമാത്മകഃ .
ജീവതോഽജീവതശ്ചാസ്തി രൂഢബോധ ഇതി സ്മൃതഃ .. 14
വായൗ ദ്വന്ദ്വമിവാത്രേദം ജഗദാദി ച ഭാസതേ .
കോഽഹം കഥമിദം ചേതി വിചാരേണൈവ ശാമ്യതി .. 15
നാഹമിത്യേവ നിർവാണം കിമേതാവതി മൂഢതാ .
സത്സംഗമവിചാരാഭ്യാമേതദാശ്വവഗമ്യതേ .. 16
ക്ഷീയതേ തത്ത്വവിത്സങ്ഗാദഹമിത്യേവ ബന്ധനമ് .
ആലോകേനേവ തിമിരം ദിവസേനേവ യാമിനീ .. 17
കോഽഹം കഥമിദം ദൃശ്യം കോ ജീവഃ കിം ച ജീവനമ് .

ഇതി തത്ത്വജ്ഞസംയോഗാദ്യാവജ്ജീവം വിചാരയേത് .. 18
ജീവിതം ഭുവനം ഭാതി തതോഽഹമിതി നശ്യതി .
തത്ത്വമേകേന തജ്ജ്ഞാർകസേവനാത്സ നിഷേവ്യതാമ് .. 19
യോ യോ ബോധാതിശയവാംസ്തം തം പൃഥഗുപാസ്വ ഭോ .
സംഗമേ കഥയോദേതി തേഷാം വാദപിശാചികാ .. 20
വാദയക്ഷ്യേഽപ്യഭ്യുദിതേ ബാലസ്യേവ വിപശ്ചിതഃ .
യുക്തിയുക്തമലം മുഖ്യമുദേത്യഹമിതി ഭ്രമഃ .. 21
അതഃ പ്രത്യേകമേകാന്തേ പ്രാജ്ഞഃ സേവേത പണ്ഡിതമ് .
ഏകീകൃത്യ തദുക്താംസ്താനർഥാൻബുദ്ധ്യാ വിചാരയേത് .. 22
വിചാരയേത്തദുക്ത്യർഥം ബുദ്ധ്യാ ബുദ്ധിവിവൃദ്ധയേ .
സർവസംകല്പമുക്തം യത്തത്സത്തന്മയതാം വ്രജേത് .. 23
വിപശ്ചിത്സംഗമൈർബുദ്ധിം നീത്വാ പരമതീക്ഷ്ണതാമ് .
അജ്ഞാനലതികാ സൈകാ കണശഃ ക്രിയതാമലമ് .. 24
ഏഷോഽർഥഃ സംഭവത്യേവ തേനേദം കഥയാമ്യഹമ് .
സ്വാനുഭൂതം വയം ബാലാ നാസമഞ്ജസവാദിനഃ .. 25

വ്യോമ്നോഽമ്ബുവാഹാദിവിജൃമ്ഭയേവ
തരങ്ഗഭംഗ്യേവ മഹാജലസ്യ .
ന യുജ്യതേ നാപി ച നശ്യതീഹ
നാശോദയൗ നിർമനനസ്യ കിംചിത് .. 26

ഇദം ഹി സർവം മൃഗതൃഷ്ണികാമ്ബുവ-
ന്നിരാമയേ ബ്രഹ്മണി ശാന്ത ആതതേ .
വിചാരിതേ നാഹമിതീഹ വിദ്യതേ
കുതഃ ക്വ കസ്മാന്മനനാദിവിഭ്രമഃ .. 27

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ സത്യാവ-ബോധനോപ-ദേശോ നാമ ദ്വാത്രിംശഃ
സർഗഃ .. 32 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
14.12.2023